

**Criteria voor duurzaam inkopen van
Bloemen en Interieurbeplanting**

Versie: 1.0

Datum: 15 april 2009

Status: vastgesteld

In opdracht van

VROM

Colofon

Deze criteria voor duurzaam inkopen zijn ontwikkeld door SenterNovem in opdracht van het Ministerie van VROM. Dit programma is een gezamenlijk initiatief van de Rijksoverheid, VNG, IPO en de UvW.

Datum vaststelling: 25 maart 2009. Datum publicatie: 15 april 2009.

Meer informatie (030) 239 35 33, duurzaaminkopen@senternovem.nl en <http://www.senternovem.nl/duurzaaminkopen>.

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	2
1.1	Afbakening van de productgroep.....	2
1.2	Status.....	2
2	Markt en duurzaamheid.....	3
2.1	Marktontwikkelingen.....	3
2.2	Duurzaamheidsaspecten.....	3
2.2.1	Milieuaspecten Sierteelt.....	3
2.2.2	Milieuaspecten levering van bloemen en interieurbeplanting.....	4
2.2.3	Milieuaspecten verzorging van interieurbeplanting.....	6
2.2.4	Sociale aspecten.....	9
3	Duurzaamheid in het inkoopproces.....	10
3.1	Vorbereidingsfase.....	10
3.2	Specificatiefase.....	10
3.2.1	Kwalificatie van leveranciers.....	11
3.2.2	Programma van eisen.....	11
3.2.4	Contract.....	13
3.3	Gebruiksfase (aandachtspunten).....	13
4.1	Bronnen en relevante informatie.....	14
4.2	Gerelateerde productgroepen.....	14
4.3	Informatiepunt SenterNovem.....	14
Bijlage 1	Keurmerken.....	15
Bijlage 2	'Cradle-to-Cradle'-definities.....	17

1 Inleiding

De overheid wil concrete stappen zetten naar een duurzame samenleving en geeft zelf het goede voorbeeld. Jaarlijks besteden overheidsorganisaties meer dan 40 miljard euro aan inkopen en diensten. Door als overheid duurzaam in te kopen, krijgt de markt voor duurzame producten een stevige impuls. De overheden hebben duidelijke doelen gesteld: het Rijk wil in 2010 voor 100 procent duurzaam inkopen. De gemeenten streven naar 75 procent in 2010 en 100 procent in 2015. Provincies en waterschappen hebben minimaal 50 procent in 2010 als doel gesteld. 100 procent duurzaam inkopen betekent dat de inkopen voldoen aan de eisen die op dat moment voor de desbetreffende productgroepen zijn opgesteld. Meer informatie hierover vindt u op de website van Duurzaam Inkopen.

SenterNovem ondersteunt overheden om de doelstellingen te bereiken, onder andere door duurzaamheidscriteria te ontwikkelen voor alle producten, diensten en werken die overheden inkopen. In dit document vindt u de criteria voor de productgroep Bloemen en Interieurbeplanting. Ook vindt u in dit document aandachtspunten voor de fase vóór en ná de inkopen, achtergrondinformatie, afwegingen bij de criteria, uitwerking van de criteria in bestekteksten en uitwerking van de beoordeling van criteria.

1.1 Afbakening van de productgroep

De productgroep Bloemen en Interieurbeplanting omvat:

- De levering van alle soorten boeketten en bloemstukken (inclusief abonnementen hierop) en interieurbeplanting;
- De verzorging van interieurbeplanting, waarbij de dienstverlening het onderhoud en vervanging van interieurbeplanting in openbare ruimten en kantoorruimten omvat.

Dit document richt zich op de inkoop van bloemen en interieurbeplanting en de verzorging ervan via aanbestedingen. Geregeld worden bloemen ad hoc aangeschaft, bijvoorbeeld bij een verjaardag of voor een speciale gelegenheid. In bepaalde gevallen kan een 'ad hoc'-bloemetje ook vanuit een raamcontract worden geleverd.

Om het de aanbestedende dienst gemakkelijker te maken, wordt een selectie van CPV-codes gegeven die van toepassing kunnen zijn op deze productgroep. Deze selectie is niet uitputtend of compleet. Het blijft de verantwoordelijkheid van de aanbestedende dienst om zelf de juiste set van CPV-codes te verzamelen, aansluitend bij de betreffende aanbesteding.

De volgende CPV-codes zijn op deze productgroep van toepassing:

03120000-8	Tuinbouw- en kwekerijproducten.
03121000-5	Tuinbouwproducten.
03121100-6	Levende planten, bollen, wortels, stekken en enten.
03121200-7	Snijbloemen.
03121210-0	Bloemstukken.
77300000-3	Tuinbouwdiensten.

1.2 Status

De criteria voor productgroep Bloemen en Interieurbeplanting zijn op 25 maart 2009 vastgesteld door de stuurgroep Duurzame Bedrijfsvoering Overheden.

Vanaf het moment van publicatie dienen de criteria als basis voor monitoring. Op de website van Duurzaam Inkopen staat de planning voor het gereedkomen en de eventuele herziening van de criteriadocumenten.

2 Markt en duurzaamheid

De criteria voor de productgroep Bloemen en Interieurbeplanting zijn zorgvuldig, met raadpleging van verschillende belanghebbenden, samengesteld. Meer informatie over het algemene proces van de totstandkoming van criteria is te vinden op de website van Duurzaam Inkopen (www.senternovem.nl/duurzaaminkopen/criteria). In dit hoofdstuk vindt u de inhoudelijke afwegingen die geleid hebben tot de criteria voor Bloemen en Interieurbeplanting.

2.1 Marktontwikkelingen

Nederland neemt van oudsher internationaal een prominente plaats in als het gaat om de handel in sierteelproducten. Ruim 60% van de internationale handel in snijbloemen en 40% van de handel in kamerplanten loopt via Nederland. Ook wat betreft de productie van sierteelproducten is Nederland internationaal gezien een grote speler. De productie van de in Nederland onder glas geteelde sierteelproducten bedroeg in 2006 zo'n 4 miljard euro.

Circa 80% van de Nederlandse sierteelproducten wordt geëxporteerd, voornamelijk naar Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk. Ondanks de grote binnenlandse productie wordt een belangrijk gedeelte van de sierteelproducten op de Nederlandse markt ook geïmporteerd: 35% van de bloemen op de Nederlandse markt komt van buiten Europa. Kamerplanten worden doorgaans in Nederland geteeld maar een belangrijk gedeelte van de 'stekjes' van deze planten wordt geïmporteerd.

De keten voor siergewassen bestaat uit verschillende schakels die onafhankelijk van elkaar opereren, waardoor sierteelbedrijven, groothandel en retail over het algemeen verschillende bedrijven zijn. Overheden kopen bloemen en interieurbeplanting en -verzorging in bij (zakelijke) bloemisten en interieurbeplantingsbedrijven. De bloemisten en interieurbeplanters kopen het merendeel van hun sierteelproducten bij de groothandel; slechts een beperkte hoeveelheid (stakeholders spreken over circa 20%) komt direct bij de veiling vandaan.

Op dit moment zijn nog geen cijfers bekend over de precieze omvang van de overheidsvraag naar bloemen en interieurbeplanting en -verzorging.

2.2 Duurzaamheidsaspecten

2.2.1 Milieuaspecten Sierteelt

Driekwart van de sierteelproductie vindt plaats onder glas. Als gevolg van schaalvergroting in de tuinbouwsector neemt de intensiteit (opbrengst per vierkante meter) waarmee wordt geteeld elk jaar toe. Daarnaast wordt de concurrentie van Zuid-Europese, Afrikaanse en Zuid-Amerikaanse telers steeds groter.

De belangrijkste milieuaspecten van sierteelt onder glas zijn de volgende:

- Klimaat / Energie;
- Mineralen;
- Gewasbescherming.

De belangrijkste milieuaspecten van open teelt zijn:

- Mineralen;
- Gewasbescherming;
- Transport.

Klimaat / Energie

Het grootste deel van de energie wordt verbruikt in de glastuinbouw voor de verwarming van kassen. Het weer (temperatuur en zonneschijn) is de belangrijkste bepalende factor voor het energieverbruik. Doelstelling met betrekking tot het energiegebruik en CO₂-emissies zijn in Nederland vastgelegd in het Glastuinbouw en Milieu (GlaMi) convenant.

In warmere landen is gezien het klimaat logischerwijs minder energiegebruik voor verwarming van kassen nodig.

Mineralen

De normen voor de kwaliteit van het oppervlaktewater worden in glastuinbouwgebieden vaak overschreden, mede doordat meststoffen van het afvalwater in het milieu terecht komen. De doelstellingen van het huidige Nederlandse beleid zijn vastgelegd in de Kaderrichtlijn Water en de Nitraatrichtlijn (91/676/EEG); deze stellen eisen aan de kwaliteit van het water in het algemeen. De afspraak volgens het GlaMi-convenant is: vermindering van de uitstoot van fosfaat en stikstof met 95% in 2010 ten opzichte van 1985.

Gewasbescherming

Kenmerkend voor de Nederlandse land- en tuinbouw is de intensieve manier waarop gewassen worden geteeld. Dit betekent dat veel gewassen op relatief kleine stukken land worden verbouwd. Bij deze intensieve teelt worden relatief veel gewasbeschermingsmiddelen gebruikt. In bijna alle gebieden met grotere concentraties glastuinbouwbedrijven is sprake van normoverschrijdingen waarbij op sommige plaatsen sprake is van te hoge piekwaarden van gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater. Om gezamenlijk milieudoelstellingen te behalen voor de gewasbescherming is het convenant duurzame gewasbescherming afgesloten met belanghebbende partijen. In het GlaMi-convenant zijn afspraken gemaakt over vermindering van gewasbeschermingsmiddelen met 72% voor de bloemisterijsector ten opzichte van het gemiddelde gebruik in het tijdvak 1984-1988.

Binnen Europa geldt de 'gewasbeschermingsrichtlijn' 91/414/EG. De richtlijn geeft regels en stelt criteria, normen en beginselen vast voor de toelating en beoordeling van gewasbeschermingsmiddelen.

In Afrika en Midden- en Zuid-Amerika worden gezien het klimaat en de daarmee samenhangende grotere hoeveelheid ongedierte en onkruiden meer dan in Nederland gewasbeschermingsmiddelen toegepast. Het is niet mogelijk in algemene zin iets te zeggen over de daar geldende wet- en regelgeving en handhavingspraktijk.

Transport

Het transportaspect speelt met name bij sierteelt (bloemen) afkomstig uit Zuid-Europa, Afrika en Zuid-Amerika. De meeste kamerplanten zijn van oorsprong tropische planten, die ook uit genoemde werelddelen afkomstig zijn. Ze kunnen in Nederland gekweekt worden, maar dat gebeurt meestal wel op basis van stekjes uit land van herkomst. Dat betekent dus een niet geringe transportafstand.

In tropische landen is minder input van fossiele energie nodig voor de teelt, aangezien het klimaat daar gunstiger is voor de teelt van groenten en bloemen. Aan de andere kant zijn meer transportkilometers nodig. Een afweging op basis van milieuaspecten tussen lokale teelt onder glas (energieaspect) en het invliegen van sierteeltproducten uit 'warme landen' (transportaspect) is op dit moment zeer lastig te maken door het ontbreken van harde cijfers. Een voorkeur tussen de twee is hierom op dit moment niet eenduidig vast te stellen.

Dilemma transport (CO₂) versus onder andere energieverbruik (bijvoorbeeld in Afrika). Zie ook:

<http://www.nd.nl/artikelen/2007/maart/08/de-groene-oorlog-rond-bloemen-uit-kenia>

2.2.2 Milieuaspecten levering van bloemen en interieurbeplanting

Duurzame producten (bloemen en planten) zijn op de markt beschikbaar. Gezien het feit dat de overheid bloemen en interieurbeplanting inkoop bij de (zakelijke) bloemist en interieurbeplanter en niet direct bij de teler zelf (waarbij de teler, zeker in het geval van bloemen, zich vaak een of meerdere stappen terug in de keten bevindt), is het gebruik van keurmerken en certificaten in de meeste gevallen onontbeerlijk om de duurzaamheid van bloemen en planten aan te kunnen tonen. Er bestaan diverse keurmerken en certificaten

voor duurzame bloemen en planten; een uitgebreid overzicht vindt u in bijlage 1 van dit document. De keurmerken stellen eisen aan de verschillende duurzaamheidsaspecten binnen de sierteelt zoals omschreven in de vorige paragraaf, bijvoorbeeld gewasbescherming, energiegebruik en bemesting. Door (onderliggende aspecten van) keurmerken en certificaten op te nemen in de criteria van duurzaam inkopen zou de vraag naar en de beschikbaarheid van duurzame bloemen en interieurbeplanting in belangrijke mate kunnen worden bevorderd. SenterNovem heeft de mogelijkheden hiertoe tijdens de criteriaontwikkeling onderzocht. Op dit moment is het juridisch/inkooptechnisch niet haalbaar gebleken om keurmerken en certificeringen in de criteria op te nemen. De volgende zaken spelen hierbij een rol:

Zichtbaarheid en marktaanbod keurmerken en certificaten

De MPS (Milieu Project Sierteelt) certificering is het grootste duurzaamheidsinitiatief binnen de branche; 35% van de bloemen op de Nederlandse markt beschikt bijvoorbeeld over MPS-A (het hoogste niveau van duurzaamheid binnen MPS). Voor bloemisten en interieurbeplanters is het echter niet altijd zichtbaar of het ingekochte product MPS-gecertificeerd is. Op de veiling is het certificaat MPS nog zichtbaar maar het label wordt niet altijd doorgegeven in de keten. Wel zijn er producenten die het MPS-vignet laten drukken op verpakkingsmaterialen, zoals dozen en hoezen. De traceerbaarheid van producten in de keten verbetert daarmee. Echter ondanks de inspanningen van de branche en de certificeringsorganisaties zijn de mogelijkheden voor de bloemist en interieurbeplanter om bij de groothandel duurzame bloemen en planten in te kopen en als zodanig aan te kunnen bieden aan de klant nog beperkt.

De overige keurmerken zijn beter zichtbaar maar het marktaanbod van producten met deze keurmerken is beperkt. FFP (Fair Flowers Fair Plants) heeft een marktaandeel van circa 5%. Op dit moment beschikken slechts 4 telers over Milieukeur en circa 11 telers over het EKO-keurmerk. Deze laatste zijn voornamelijk kleinere gemengde bedrijven met open teelt, waarvan het aanbod bijvoorbeeld 's winters niet voorhanden is. Naast het beperkte aanbod is ook het assortiment van deze keurmerken beperkt.

Systematiek van keurmerken en certificaten

Om de onderliggende aspecten van keurmerken en certificaten in criteria op te nemen (waarbij de keurmerken en certificaten als bewijsmiddel dienen om aan te tonen dat aan het criterium wordt voldaan), is het noodzakelijk dat deze aspecten bestaan uit absolute en meetbare grenswaarden, bijvoorbeeld een verbod op of een maximumgrens aan het gebruik van een middel.

MPS en FFP (dat voor een belangrijk deel is samengesteld uit MPS) hanteren echter een *relatieve* afwegings- en berekeningsmethodiek op grond waarvan de telers een classificatie krijgen. De deelnemers voeren hun teeltgegevens (bijvoorbeeld energieverbruik en gebruikte gewasbeschermingsmiddelen) in een computerprogramma dat de input omrekent in scores per milieuthema. Specifieke omgevingsfactoren en het land waarin de teler opereert spelen een rol bij de bepaling van de score. Er is geen sprake van ondergrenzen per thema: een slecht resultaat op een bepaald thema, bijvoorbeeld het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, kan worden gecompenseerd door een goed resultaat op een ander thema, bijvoorbeeld energiegebruik. De totaalsom van scores per thema worden vergeleken met de scores van de overige deelnemers. Op basis hiervan wordt bepaald welk certificaat (bijvoorbeeld MPS A, B of C) de deelnemer ontvangt. Dit betekent dat wel duidelijk is hoe men scoort ten opzichte van andere deelnemers, maar dat het certificaat geen specifiek inzicht geeft of aan minimale prestaties per thema is voldaan.

Er is dus geen sprake van absolute en meetbare grenswaarden die kunnen worden opgenomen in criteria en waarvoor het certificaat als bewijsmiddel kan dienen. Dit maakt het stellen van criteria per product op basis van de onderliggende aspecten van MPS en FFP uit oogpunt van Europese aanbestedingsregels op dit moment onmogelijk.

Gemengde boeketten

Een extra complicerende factor bij bloemen is het feit dat de overheid doorgaans geen monobossen bloemen afneemt maar gemengde boeketten. Keurmerken en certificaten hebben in de meeste gevallen betrekking op 'mono'-bossen bloemen. Wel moet worden opgemerkt dat de branche in toenemende mate aan oplossingen werkt om de certificering van bloemen in een boeket te verbeteren. Er bestaan bijvoorbeeld gemengde boeketten die geheel voldoen aan het FFP-keurmerk. Als een gemengd boeket niet in zijn geheel valt onder een keurmerk of certificering, kan de aanbestedende dienst niet nagaan in hoeverre het geleverde boeket daadwerkelijk voldoet aan duurzaamheidscriteria.

Vervolgtraject

Zowel voor deze productgroep als voor de productgroep Groenvoorzieningen wordt op dit moment discussie gevoerd over de juridische mogelijkheden om de onderliggende aspecten van MPS (en eventuele andere keurmerken/certificeringen) toch in de criteria voor duurzaam inkopen op te kunnen nemen. Er is besloten om de uitkomsten van deze discussie af te wachten en op dit moment geen criteria aan de levering van bloemen en interieurbeplanting te stellen. De uitkomst van deze discussie zal een belangrijke rol spelen bij de afweging wanneer en in welke mate de criteria van deze productgroep zullen worden herzien.

2.2.3 Milieuaspecten verzorging van interieurbeplanting

Tijdens de uitvoering van de opdracht 'verzorging van interieurbeplanting' spelen een aantal aspecten waar duurzaamheidswinst te behalen valt.

Een aantal milieuaspecten met betrekking tot de verzorging van interieurbeplanting zou kunnen worden samengevoegd en opgenomen in een criterium rond milieumanagement door de dienstverlener. De dienstverlener wordt dan gevraagd te beschrijven op welke wijze het bedrijf of organisatie een systematische wijze hanteert voor het behandelen van relevante milieukwesties tijdens dagelijkse activiteiten. Er is echter voor gekozen om geen criterium voor milieumanagement op te nemen, omdat de relevante milieuaspecten voldoende aan de orde komen in afzonderlijke criteria en aandachtspunten voorafgaand aan de inkoop en tijdens de gebruiksfase.

Middelengebruik

Verschillende meststoffen voor interieurbeplanting zijn: vloeibare voeding, osmocote en ionenwisselaar. Bij alle soorten is de milieubelasting beperkt, aangezien de voeding door de plant wordt opgenomen. De bemestingsfrequentie van interieurbeplanting is afhankelijk van de soort voeding die men geeft. Bij vloeibare voeding wordt er maandelijks in de maanden maart t/m oktober bemest; bij een ionenwisselaar is dit halfjaarlijks in verband met de langere werkingsduur. Er is besloten om geen criterium te formuleren voor meststoffen, omdat bij gesloten (hydrocultuur) systemen er geen meststoffen vrijkomen in het milieu; alles wordt door de plant opgenomen.

Bij de verzorging van interieurbeplanting worden weinig chemische middelen toegepast. Verder worden planten afgespoten met glansmiddelen. Hiervan gaan de planten glimmen en eventueel ongedierte vindt de vette substantie niet prettig. De meeste duurzaamheidswinst valt hier te behalen door te kiezen voor biologisch afbreekbare middelen. Er is daarom een minimumeis geformuleerd voor gebruik van biologisch afbreekbare glans-, gewasbeschermings- en bestrijdingsmiddelen.

Substraat / bodem

Bij interieurbeplanting in Nederland wordt in de meeste gevallen hydrocultuur (zie kader) gebruikt. Eigenlijk wordt alleen bij bijzonder grote interieurbeplanting potgrond toegepast. Maar dan wordt de bak wel vaak opgemaakt als een watergeefstelsel. Dit wil zeggen dat er onder de kluit toch een waterbuffer wordt gemaakt. Vaak wordt er een normale luchtige potgrondsamenstelling gebruikt; daarnaast bestaat 'Vulcaponic', een soort licht vulkaangesteente.

Bij het gebruik van potgrond is het ongewenst hiervoor grond op basis van turf te gebruiken. Turf wordt namelijk gewonnen uit hoogveengebieden die heel zeldzaam aan het worden zijn. Er zijn inmiddels goede alternatieven in de vorm van bijvoorbeeld kokospotgrond. Er is een minimumeis geformuleerd waarin het gebruik van turf in de plantbodem/substraat wordt uitgesloten.

Hydrocultuur

Hydrocultuur is het kweken van planten in water, waaraan de noodzakelijke voedingsstoffen zijn toegevoegd. Het is een kweekwijze, die steeds vaker wordt toegepast. Niet alleen voor kamerplanten, maar ook voor groenteteelt in de kas.

De planten die in water groeien hebben een ander soort wortels. Dit komt omdat water minder zuurstof bevat dan poreuze potgrond. De planten passen zich aan door een ander type wortels te ontwikkelen, dat voldoende zuurstof kan opnemen. Deze wortels zijn minder vertakt en hebben lange fijne haarwortels zonder wortelharen. Er bestaan speciale plantenbakken voor hydrocultuur van kamerplanten. Het onderste gedeelte is gevuld met water, waarin zich de voedingsstoffen bevinden. Het bovenste gedeelte is gevuld met bruine kleikorrels, de wortels die daar groeien kunnen zuurstof opnemen uit de lucht. De plantenbakken zijn uitgevoerd met een waterstandmeter. Als het waterpeil beneden een kritisch punt is gedaald, moet het water weer worden aangevuld. Hydrocultuur vereist weinig intensieve zorg, daarom wordt het in kantoren en openbare gebouwen vaak toegepast.

Frequentie van verzorging en onderhoud

Onderhoud van interieurbeplantingen bestaat uit de volgende activiteiten:

- water geven (bij hydrocultuur circa 10-13 keer per jaar);
- planten schoonhouden door middel van sproeien en/of afnemen; afgestorven en gele bladeren verwijderen; intoppen van planten ten behoeve van vormgeving; curatieve en preventieve ongedierte- en schadelijke insectenbestrijding; watermeters controleren en zonodig vervangen; bakranden schoonmaken (4x per jaar);
- voeding toedienen; snoeien van planten, waarbij de nodige groeicorrecties worden toegepast (2x per jaar);
- stokken plaatsen of vervangen ter ondersteuning van de planten en de planten aanbinden; schimmel en virusinfecties aan de plant verwijderen/bestrijden; bij fysiogene afwijkingen vervolgschade zien te voorkomen; planten vervangen (indien nodig).

Bij een overgrote meerderheid van de interieurbeplanting (circa 98%) is sprake van hydrocultuur. Bij hydrocultuur is watergeven eigenlijk maar 10-13 keer per jaar nodig. Bepaalde grote planten en bomen zijn minder of niet geschikt voor hydrocultuur. In deze gevallen wordt potgrond gebruikt. In combinatie met een grote bladmassa en veel licht (bijvoorbeeld grote bomen in een ontvangsthall met veel lichtinval) kunnen deze grote bomen en planten aanmerkelijk vaker water nodig hebben dan 'reguliere' interieurbeplanting. Onderzocht is in hoeverre het wenselijk is om een criterium op te nemen dat het de frequentie van onderhoud en verzorging begrenst (bijvoorbeeld maximaal 12 keer per jaar). Hiermee zou het aantal transportbewegingen van de interieurbeplanter kunnen worden beperkt. Een dergelijk criterium zou de inkoop van grote (onderhoudsintensieve) bomen en planten in bepaalde situaties echter onmogelijk kunnen maken. Daarnaast zal de inschrijver bij de aanbesteding vaak uit zichzelf al de frequentie van onderhoud en verzorging minimaliseren, om zo een zo scherp mogelijke prijs te kunnen bieden. Vooral op arbeid valt namelijk veel kostenbesparing te behalen.

Hierom is er voor gekozen geen criterium rond de frequentie van verzorging en onderhoud van interieurbeplanting op te nemen. Wel is een aandachtspunt in de fase voorafgaand aan de inkoop geformuleerd, waar de aanbestedende dienst wordt gewezen op de mogelijkheid om te kiezen voor onderhoudsarme interieurbeplanting

Daarnaast kunnen verschillende maatregelen worden genomen om de milieubelasting (energiegebruik, uitstoot van CO₂ en fijn stof) van het vervoer dat verbonden is met de dienstverlening te verminderen. Voorbeelden zijn bijvoorbeeld de keuze voor relatief 'schone' bedrijfswagens, een rittenplanningssysteem, een gevolgde cursus voor 'Het Nieuwe Rijden' of klimaatcompensatie van de gemaakte kilometers. Aangezien het aantal keren dat de verzorger van interieurbeplanting bij de opdrachtgever voor onderhoud langs komt beperkt is (ongeveer 12 keer per jaar) is het vanuit het oogpunt van Europese aanbestedingsregelgeving (proportionaliteit) niet mogelijk om criteria op te stellen die voorwaarden stellen aan het in te zetten transportmiddel of het transport/vervoersbeleid van de interieurbeplanter.

Vakbekwaamheid

Het is belangrijk om tijdens onderhoud de planten gezond te houden: door goed te snoeien, tijdig water te geven en ook op de standplaats te letten (tocht & licht) wordt de kans op ziekte en sterfte beperkt.

Vakbekwaamheid voor verzorging is dus belangrijk: door vakbekwaam personeel zullen bloemen en planten langer meegaan. Een slechte verzorging impliceert doorgaans een korte levensduur van de plant. De basisopleiding interieurbeplanting wordt verzorgd door de Vereniging Hoveniers en Groenvoorzieners (VHG); het ROC gebruikt deze opleiding ook. In deze opleiding komen alle basisbeginselen van het werken met interieurbeplanting aan bod.

Er is een selectie criterium geformuleerd dat extra punten toekent als alle verzorgers van interieurbeplanting die ingezet worden voor de uitvoering van de opdracht een dergelijke opleiding succesvol afgerond hebben.

Herbruikbaarheid plantenbakken

Er bestaan diverse soorten plantenbakken met uiteenlopende duurzaamheidsimpact. Sommige bakken zijn bijvoorbeeld 100% recyclebaar. Gebruikte materialen zijn meestal kunststof (onder andere polyester), maar ook metalen, keramiek, hout, riet, bamboe, en dergelijke. De plantenbakken die gebruikt worden hoeven niet snel vervangen te worden. In de praktijk worden plantenbakken circa 10 jaar gebruikt voor ze vervangen worden, tenzij ze niet meer bij het interieur passen volgens de klant. Het schoonmaken is ook minimaal. De bakken trekken weinig stof aan en worden door de vakkundige interieurbeplanter een paar keer per jaar afgenomen.

Voor plantenbakken is een gunningscriterium geformuleerd, gericht op toekomstig hergebruik van de plantenbak.

Verpakkingen en afval

Duurzaamheidswinst is te behalen door het gebruik van verpakkingsmateriaal waar mogelijk te beperken, waar mogelijk te kiezen voor een duurzaam verpakkingsmateriaal (zonder schadelijke stoffen en recyclebaar), verpakkingen retour te nemen, waar mogelijk te hergebruiken en in het afvalstadium gescheiden aan te bieden. Naast verpakkingsafval kan bijvoorbeeld groenafval vrijkomen tijdens de dienstverlening. Duurzaamheidswinst valt te behalen door het afval retour te nemen en gescheiden aan te bieden.

Sinds januari 2006 is er in Nederland een volledige producentenverantwoordelijkheid voor verpakkingen ingevoerd. In het Besluit beheer Verpakkingen, Papier en Karton is geregeld dat bedrijven zelf moeten betalen om hun afgedankte verpakkingen op te laten halen en te recyclen.

Afvalbeheer heeft een stevige plaats binnen de Wet milieubeheer en de algemene milieuregels (het 'Activiteitenbesluit') waaraan inrichtingen zoals interieurbeplanters in Nederland moeten voldoen. Hierom zijn er op dit moment geen criteria rond verpakkingen en afvalbeheer geformuleerd.

Gas, water en elektra

Door zuinig gebruik van gas, water en licht binnen het bedrijf van de dienstverlener valt duurzaamheidswinst te behalen. Dat geldt ook voor de keuze voor duurzame energie (bijvoorbeeld de keuze voor groene stroom). Deze duurzaamheidsaspecten zijn echter in aanbestedingsjargon 'niet voldoende verbonden met het voorwerp van de opdracht'. Dat wil zeggen dat het gebruik van gas, water en licht binnen het bedrijf van de dienstverlener juridisch gezien te ver af staat van de daadwerkelijke dienstverlening van het bedrijf (namelijk het verzorgen van bloemen en interieurbeplanting bij de overheid). Deze milieuaspecten zijn hierom niet in inkoopcriteria op te nemen.

2.2.4 Sociale aspecten

Behalve milieucriteria spelen ook sociale criteria een rol bij duurzaam inkopen. Hiervoor is in mei 2008 een beleidskader geformuleerd door de Ministerraad. Dit kader houdt in dat de fundamentele arbeidsnormen van de International Labour Organization (ILO) en mensenrechten generiek, dat wil zeggen voor elke productgroep, zullen gaan gelden. Aanvullende arbeidsnormen van de ILO en eerlijke handel zullen in de meest relevante productgroepen worden opgenomen. Zie de website www.senternovem.nl/duurzaaminkopen voor de actuele stand van zaken.

Arbeidsparticipatie

Vanuit SenterNovem worden geen generieke criteria ontwikkeld ten aanzien van arbeidsparticipatie van zwakke groepen op nationaal niveau, omdat de mogelijkheden tot en de behoefte aan dergelijke criteria afhankelijk zijn van de lokale situatie. Inkoopende overheidsinstanties die zelf beleid hebben geformuleerd, kunnen in hun inkoopbeleid hiermee gewoon doorgaan (uiteraard binnen de aanbestedingsregels).

3 Duurzaamheid in het inkoopproces

De criteria in dit document zijn verdeeld over de verschillende stappen in het inkoopproces. Meer informatie over de stappen in het inkoopproces en de manier waarop duurzaamheid daarin kan worden meegenomen, vindt u in de 'Handleiding Duurzaam inkopen'. Deze is in de loop van 2009 te downloaden van de website van Duurzaam Inkopen www.senternovem.nl/duurzaaminkopen). Het is aan te bevelen deze Handleiding te bekijken voordat u met de criteria voor deze productgroep aan de slag gaat.

3.1 Voorbereidingsfase

Elke inkoop of aanbesteding begint met het inventariseren van de behoefte van de (interne) klant. Duurzaamheid kan in deze fase meegenomen worden door te onderzoeken of de aanschaf noodzakelijk is en of er een duurzamere oplossing is voor de inkoopbehoefte. Een specifiek aandachtspunt voor de voorbereidingsfase van de productgroep Bloemen en Interieurbeplanting is:

- Bepaalde grote interieurbeplanting met veel bladmassa, zoals bepaalde soorten bomen geplaatst in ruimtes met veel lichtinval, verbruiken relatief veel water. Hierdoor kan de frequentie van verzorging en onderhoud en daarmee het aantal transportbewegingen door de dienstlener voor deze interieurbeplanting tot wel twee keer hoger liggen dan bij 'reguliere' interieurbeplanting. Overweeg bij de keuze van interieurbeplanting te kiezen voor soorten die een beperkte frequentie van verzorging en onderhoud (gemiddeld is 10-12 keer per jaar) kennen.

3.2 Specificatiefase

In de specificatiefase wordt de behoefte van de (interne) klant vertaald in een aanbestedingsdocument. In deze fase worden geformuleerd:

- Criteria voor de kwalificatie van leveranciers. Dit kunnen uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen zijn, ofwel eisen aan de leverancier en in een niet-openbare aanbesteding eventueel ook selectiecriteria, ofwel wensen ten aanzien van de leverancier.
- Een beschrijving van de minimeisen die ten aanzien van levering, dienst of werk gesteld worden.
- Gunningscriteria ofwel wensen voor levering, dienst of werk. Deze zijn alleen van toepassing als gekozen wordt voor het gunnen op Economisch Meest Voordelige Inschrijving. In de gunningscriteria is, indien relevant, ook innovatie meegenomen. Innovatie is gericht op de ontwikkeling en introductie van nieuwe ideeën en producten.
- Het contract met daarin contractbepalingen.

Meer informatie over de verschillende soorten criteria en de verschillende manieren van aanbesteden vindt u in de 'Handleiding Duurzaam Inkopen' (in de loop van 2009 beschikbaar). In de gunningscriteria is, indien relevant, ook innovatie meegenomen. Innovatie is gericht op de ontwikkeling en introductie van nieuwe ideeën en producten.

De criteria in dit document zijn opgesteld om de inkoper te ondersteunen bij het duurzaam inkopen van Bloemen en Interieurbeplanting. De criteria zijn juridisch getoetst. Elke inkoop en aanbesteding is echter maatwerk. Het opstellen van een aanbestedingsdocument blijft dan ook de verantwoordelijkheid van de inkoper.

3.2.1 Kwalificatie van leveranciers

Geschiktheidseisen

Voor deze productgroep zijn geen geschiktheidseisen geformuleerd.

Selectiecriteria

Selectie criterium Nr. 1	<p>Indien de voor de uitvoering van de opdracht in te zetten servicemedewerkers van interieurbeplanting een opleiding interieurbeplanting hebben afgerond, wordt dit onderdeel van de inschrijving hoger gewaardeerd.</p> <p>In de opleiding interieurbeplanting dienen de volgende aspecten minimaal aan de orde te komen:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Kennis van de bestaande systemen binnen de interieurbeplanting;2. Groeifactoren en verzorging;3. Snoeien en preventief onderhoud;4. Water, voeding en assortimentskennis;5. Herkennen van ziekten en plagen. <p><u>Bewijsmiddelen:</u></p> <ol style="list-style-type: none">1. Een bij de offerte te voegen opgave dat inschrijver aan dit criterium voldoet. De Basisopleiding Interieurbeplanting aangeboden door de Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners (VHG) voldoet in ieder geval aan dit criterium.
Toelichting voor de inkoper	<p><u>Verificatie van bewijsmiddelen:</u></p> <ol style="list-style-type: none">1. Geen nadere verificatie.

3.2.2 Programma van eisen

Minimumeisen

Minimumeis Nr. 1	<p>Bij de verzorging van interieurbeplanting worden alleen glans-, gewasbeschermings- en bestrijdingsmiddelen gebruikt die biologisch afbreekbaar zijn.</p> <p>Onder <u>biologisch afbreekbare middelen</u> wordt verstaan: organische stoffen (dat wil zeggen stoffen die koolstof bevatten) die afgebroken worden door de natuurlijke activiteit van levende micro-organismen, zoals bacteriën en schimmels.</p> <p><u>Bewijsmiddelen:</u></p> <ol style="list-style-type: none">1. Een bij deze inschrijving te voegen verklaring van inschrijver dat hij voldoet aan deze minimumeis.2. Een opgave van de te gebruiken middelen en hun samenstelling.
Toelichting voor de inkoper	<p><u>Verificatie van bewijsmiddelen:</u></p> <ol style="list-style-type: none">1. Een opgave van de te gebruiken middelen en hun samenstelling.2. Geen nadere verificatie.

Minimumeis Nr. 2	<p>De plantbodem/het substraat bevat geen turf.</p> <p><u>Bewijsmiddel:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Een bij de offerte te voegen verklaring dat inschrijver aan deze eis voldoet.
Toelichting voor de inkoper	<p>Er zijn inmiddels goede alternatieven voor turf in potgrond.</p> <p><u>Verificatie van bewijsmiddel:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Geen nadere verificatie.

3.2.3 Gunningscriteria

Gunningscriteria

Gunningscriterium Nr. 1	<p>Ontwerp plantenbak gericht op toekomstig hergebruik</p> <p>Naarmate de te leveren plantenbakken aan meer van de onderstaande aspecten voldoen, wordt de inschrijving hoger gewaardeerd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De aanwezigheid van een volledige inventarisatie van alle materialen die in de plantenbak zijn verwerkt, onderscheiden naar componenten uit de technische en uit de biologische kringloop.¹ 2. Indien zowel componenten uit de technische als de biologische kringloop zijn gebruikt, zijn deze weer van elkaar te scheiden, zonder dat daarvoor gebruik hoeft worden gemaakt van aanvullende stoffen of materialen die niet in het proces kunnen worden hergebruikt. 3. De gebruikte materialen kunnen aan het eind van de levensfase van de plantenbak gerecycled worden zonder hun oorspronkelijke kwaliteit² te verliezen. <p>¹ Tot de <u>biologische kringloop</u> behoren de materialen die door levende organismen of cellen worden benut om levensprocessen te continueren zoals groei, celdeling, synthese van koolhydraten of andere complexe functies. Biologische materialen zijn meestal gebaseerd op koolstofverbindingen die veilig gecomponeerd kunnen worden en teruggegeven aan de bodem. Tot de <u>technische kringloop</u> behoren de materialen die door de mens zijn gemaakt, ontworpen om te oneindig lang te circuleren in technische en/of industriële processen.</p> <p>² Met <u>oorspronkelijke kwaliteit</u> wordt bedoeld dat het materiaal na afloop van de levensduur van het product voor dezelfde doelen kan worden gebruikt als voordat het in het product werd verwerkt.</p> <p><u>Bewijsmiddelen:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De bij de offerte ingediende verklaring waaruit blijkt aan welke van de aspecten (1 t/m 3) het product voldoet. 2. Lijst van in de producten gebruikte materialen en een recycleplan.
Toelichting voor de inkoper	<p>Dit gunningscriterium is geënt op de 'Cradle-to-Cradle'-ontwerptheorie. Zie bijlage 2 voor nadere uitleg en definities. De genoemde aspecten maken het toekomstig hergebruik van de individuele verwerkte materialen mogelijk.</p>

	<p><u>Verificatie van bewijsmiddelen:</u></p> <ol style="list-style-type: none">1. Opvragen van lijst van gebruikte materialen en het recycleplan.2. Geen nadere verificatie.
--	--

3.2.4 Contract

Voor deze productgroep zijn geen contractbepalingen geformuleerd.

3.3 Gebruiksfase (aandachtspunten)

Nadat het inkooptraject is afgerond en een product of dienst is ingekocht, bestaat er de mogelijkheid om het product op een duurzame wijze te gebruiken. Een specifieke aandachtspunt voor interieurbeplanting is:

- Het is beter om zieke planten die niet meer opgeknapt kunnen worden weg te gooien. 'Oppeppen' kost namelijk veel geld en is niet goed voor het milieu (vanwege extra transport voor halen en brengen en extra energiegebruik in verwarmde kas, ook bestaat het risico dat andere planten in de kas ook ziek worden). Alleen bijzonder kostbare planten zouden behandeld moeten worden buiten het kantoor van de klant.

4 Meer informatie

4.1 Bronnen en relevante informatie

- Stichting Milieukeur: www.smk.nl/nl/s357/SMK/Programma-s/Barometer-Duurzame-Bloemist/c577-Barometer-Duurzame-Bloemist;
- Stichting MPS: www.my-mps.com/asp/page.asp?sitid=422;
- Documentatie van Stichting Kwaliteitsmerk Interieurbeplantingen over onderhoudsnormen voor interieurbeplanting;
- PvE Hydrocultuur, www.duurzaaminkopenzorg.nl/diz_attachments/34/PvE_Hydrocultuur.doc;
- Artikel over potgrond en tuinaarde, door Anja Sparidaans: http://www.ecostyle.nl/scripts/co_pagina.asp?t=1&p=82;
- Diverse websites van brancheverenigingen, productschappen, encyclopedische websites, et cetera.

4.2 Gerelateerde productgroepen

Gerelateerde productgroep is:

- Groenvoorzieningen.

Kijk voor de criteria voor deze productgroep op www.senternovem.nl/duurzaaminkopen/criteria.

4.3 Informatiepunt SenterNovem

Voor meer informatie en advies tijdens het gebruik van deze criteria kunt u contact opnemen met het Informatiepunt van SenterNovem: telefonisch bereikbaar van 9.00 – 12.00 en 14.00 - 16.00 uur op telefoonnummer (030) 239 35 33 of stuur een e-mail naar duurzaaminkopen@senternovem.nl

Bijlage 1 Keurmerken

Ten aanzien van de MVO-aspecten, zijn milieu gerelateerde keurmerken in de sierteelt al reeds lange tijd ingevoerd. De belangrijkste keurmerken worden hieronder besproken.

MPS Algemeen

Stichting MPS streeft na dat ongeveer 50-70% van de bij MPS aangesloten telers MPS-A zijn gecertificeerd. Door onder andere export is de beschikbaarheid in Nederland bij de veilingen rond de 35% (VanderzandeFlorpartners 2007). Door een redelijke spreiding binnen de verschillende teelten is de beschikbaarheid in het assortiment bij de groothandel in principe ook 35%. Afhankelijk van de groothandel zijn de MPS-A producten daadwerkelijk herkenbaar voor de bloemist. Door import van niet MPS-A producten kan de beschikbaarheid in de periode november tot en met maart tot 20% lager liggen dan het jaargemiddelde. In het Besluit Glastuinbouw staan de afspraken vermeld die de overheid en het bedrijfsleven hebben gemaakt over de milieudoelen die behaald moeten zijn in het jaar 2010. Deze afspraken hebben betrekking op gewasbeschermingsmiddelen, meststoffen en energie. Voor elk thema is een maximum aantal te behalen punten vastgesteld. De puntenverdeling kan anders zijn voor landen buiten Noordwest Europa als gevolg van toevoeging van het thema water. Op basis van het totaal aantal behaalde punten krijgt de deelnemer vier keer per jaar een kwalificatie toegekend, te weten MPS-A, -B of -C. De kwalificatie MPS-A staat voor meest milieubewuste teelt.

Het behalen van het MPS-A certificaat betekent niet dat de sierteler een bovenwettelijke prestatie heeft behaald, maar wel dat hij relatief beter heeft gepresteerd dan de teler die MPS-B of MPS-C heeft gehaald.

MPS-SQ

MPS-SQ omvat eisen op het gebied van gezondheid, veiligheid en arbeidsvoorwaarden. MPS-SQ is gebaseerd op de universele rechten van de mens, de gedragscodes (Codes of Conduct) van vertegenwoordigende lokale organisaties en de internationale afspraken van ILO (International Labour Organization). Het Nederlandse Bloemen Beraad (vertegenwoordigd door FNV Bondgenoten, Both Ends en Organisatie Latijns Amerika Activiteiten) is nauw betrokken geweest bij het implementeren van deze internationale gedragscodes (ICC) in MPS.

Milieukeurcriteria bloemen en planten onder glas

Stichting Milieukeur (SMK) ontwikkelt en beheert criteria om duurzaam ondernemen inzichtelijk, betrouwbaar en controleerbaar te maken. De beschikbaarheid van producten met Milieukeur is beperkt. Er zijn vier telers die het certificaat hebben (SMK website 2008). Op en na de veiling is het Milieukeur niet meer traceerbaar. Bij Milieukeurcriteria voor bloemen en planten onder glas ligt het accent op het gewasbeschermingsmiddelengebruik, de bemesting en het energieverbruik in de teeltfase. Er zijn ook criteria vastgesteld voor afval, waterverbruik en lichthinder. Bij de Milieukeurteelt van bloemen en planten onder glas zijn alleen gewasbeschermingsmiddelen toegestaan die het milieu zo min mogelijk belasten. Bovendien wordt het gebruik van biologische bestrijding zo veel mogelijk gestimuleerd. Voor ieder groeiseizoen is de teler verplicht een gewasbeschermingsplan op te stellen, waarmee aangetoond wordt dat aan de eisen voor Milieukeur kan worden voldaan. Er is een verplichte registratie van de inkoop, de voorraad en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. De lijst met voor Milieukeur toegestane gewasbeschermingsmiddelen wordt jaarlijks geactualiseerd.

Milieukeurcriteria plantaardige criteria open teelt (waaronder zomerbloemen)

Bij de Milieukeurcriteria voor akkerbouwgewassen en vollegrondsgroenten ligt het accent op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en het gebruik van (kunst)mest in de teelt, omdat daar de grootste milieuwinst kan worden gerealiseerd. De eisen voor de teelt van akkerbouwgewassen en vollegrondsgroenten gelden voor de totale bedrijfsproductie van één of meerdere gewassen, waaronder teelt van zomerbloemen. Alleen gewasbeschermingsmiddelen zijn toegestaan die het milieu zo min mogelijk belasten. Bovendien wordt het gebruik van biologische bestrijding zo veel mogelijk gestimuleerd. Voorafgaand aan ieder groeiseizoen is de teler verplicht een gewasbeschermingsplan op te stellen, waarmee wordt aangetoond dat aan de eisen voor Milieukeur kan worden voldaan. Er is een verplichte registratie van de inkoop, de voorraad en het gebruik van

gewasbeschermingsmiddelen op het gehele bedrijf. Chemische grondontsmetting is verboden. De lijst met de binnen Milieukeur toegestane gewasbeschermingsmiddelen wordt elk jaar geactualiseerd.

Barometer Duurzame Bloemist

De Barometer Duurzame Bloemist gaat uit van bovenwettelijke criteria die op meerdere niveaus zijn gedefinieerd en die daarmee een groeipad mogelijk maken voor deelnemende partijen of organisaties. Het betreft certificering van de dienst van het bedrijf, niet van het product.

Binnen de Barometer Duurzame Bloemist zijn criteria onder te verdelen in twee hoofdthema's: duurzaam inkopen en duurzame bedrijfsvoering. 'Duurzaam inkopen' heeft betrekking op de inkoop van duurzame producten waarbij aansluiting is gezocht bij keurmerken die een aantoonbare meerwaarde opleveren ten aanzien van duurzaamheidsthema's in de sierteelt, zoals gebruik van energie, gewasbeschermingsmiddelen en mineralen. Voor de Barometer dient een bepaald percentage van de inkoop te voldoen aan een of meerdere van keurmerken, zoals MPS-A, FFP (mits aantoonbaar MPS-A), Milieukeur of EKO/biologisch.

'Duurzame bedrijfsvoering' heeft betrekking op duurzaamheidsthema's binnen de onderneming zoals verpakkingsmateriaal, afvalverwerking, energie en watergebruik, en het verven van bloemen.

EKO-keurmerk

Stichting Skal is de enige organisatie die Nederlands product mag certificeren als biologisch geproduceerd onder het EKO-keurmerk. Dit is bepaald door het Ministerie van LNV. De beschikbaarheid op de Nederlandse markt is beperkt. In Nederland waren in 2007 zeven telers voor hun producten gecertificeerd met een gezamenlijk areaal rond de 66 hectare. Deze producten worden niet via de veiling (onder het EKO-label) verhandeld. Een groot deel van het assortiment wordt geëxporteerd. Ook door seizoensfluctuaties is geen realistisch percentage aan te geven over de beschikbaarheid voor de bloemist.

FFP (Fair Flowers& Plants)

Telers kunnen worden geaccepteerd als FFP op basis van het behalen van MPS-A plus MPS-SQ (sociale eisen). Telers kunnen een voorlopige status krijgen op basis van MPS-B. Ook dit product kan, met toestemming van FFP, onder het FFP logo op de markt worden gebracht. Hoewel in 2007 wereldwijd 229 telers waren gecertificeerd met gezamenlijk 1908 hectare, is de beschikbaarheid op de Nederlandse markt nog beperkt. In Nederland zijn ongeveer 65 telers geaccepteerd als FFP. Het gemiddelde aandeel op de Nederlandse veiling bedraagt rond de 4%. Alleen FFP product dat via de veilingklok wordt ingekocht, voldoet gegarandeerd aan de eisen van MPS-A.

Fair Trade / Max Havelaar

Sinds kort zijn er in Nederland op beperkte schaal bloemen met het 'Fair Trade'-label ('Max Havelaar'-keurmerk) te koop. Beschikbare bloemen zijn op dit moment rozen en trosanjers.

Telers van 'Fair Trade'-bloemen ontvangen een vaste minimumprijs voor hun producten om zeker te stellen dat de kosten van sociaal- en milieuverantwoorde productie altijd worden gedekt. Het 'Fair Trade'-label behelst een breed spectrum van sociaal-economische en ecologische criteria, die bijvoorbeeld betrekking hebben op investeringen in sociale voorzieningen en goede werkomstandigheden. Meer informatie: www.fairtrade.net

Ontwikkelingen

MPS en SMK onderzoeken de mogelijkheden of MPS-A met aanvullende eisen de basis kan vormen voor het Milieukeurschema van sierteeltproducten. De overeenkomsten en verschillen tussen MPS-A en Milieukeur sierteeltproducten worden door een onafhankelijk onderzoeksbureau in kaart gebracht en er worden oplossingen gezocht om verschillen te overbruggen. Naar verwachting zijn de eerste resultaten in het voorjaar van 2009 beschikbaar, waarna het geheel verder wordt uitgewerkt door onder meer de Colleges van Deskundigen van beide organisaties.

Bijlage 2 'Cradle-to-Cradle'-definities

Biological nutrient

A material used by living organisms or cells to carry on life processes such as growth, cell division, synthesis of carbohydrates and other complex functions. Biological Nutrients are usually carbon-based compounds that can be safely composted and return to soil.

Technical nutrient

A material of human artifice designed to circulate within technical metabolism (industrial cycles)—forever.

Compostable

According to ASTM, a compostable material is one that is capable of undergoing biological decomposition in a compost site as part of an available program, such that the material is not visually distinguishable and breaks down into carbon dioxide, water, inorganic compounds, and biomass at a rate consistent with known compostable materials.

Easily separable

In order to be considered "easily separable," dissimilar materials must be able to be separated using nothing more complex than common hand tools, and the separation must be completed in a reasonable amount of time.

Recyclable

Able to be reused at a similar level of quality. For the sake of this program, materials are considered "recyclable" if it is technically possible to recycle them and at least one commercial recycling facility exists.

Complete ingredient formulations for all materials used in the product.

Applicant shall identify all homogeneous materials present in the finished product. This is typically done by breaking the product down into assemblies, then sub-assemblies, then components, and finally into pure homogeneous materials. Any homogeneous material present at 100 ppm or higher in the finished product must be reported.

Applicant shall define the product with respect to the appropriate cycle (i.e., technical or biological) and all components shall be defined as either biological or technical nutrients. If the product combines both technical and biological nutrients, they should be clearly marked and easily separable.

Recycled content and weight of all materials used in the product

Applicant shall demonstrate that the product has successfully been designed as either a Technical or Biological Nutrient (or both if materials are easily separable); hence, the appropriate materials and chemical inputs have been intentionally selected to support the metabolism for which the product was designed. In addition, the manufacturer is in the process of developing a plan for end of life product recovery.

Applicant shall demonstrate that there is a well-defined logistics and recovery system plan for this class of product. The elements of the plan include:

- Scope: how extensive the recovery effort will be;
- Timeline: when the actual recovery will begin;
- Budget: commitment of resources (e.g., money, labour, equipment, etc.).

The plan can include partners outside the traditional supply chain (e.g., recycling partners, recovery/transportation partners, etc.). This does not necessarily mean a product take-back program. That is one potential strategy for closing the loop on the materials/product but there are several other legitimate strategies as well. For example, utilizing design for disassembly (DfD) strategies along with third party regional recyclers may be more effective in recovering and reutilizing materials than a product take back program that requires potentially very disperse products to be sent back to the manufacturer.